© BASIEL DE HASSELAIR

POMPOENEN, EEN TYPISCHE NAJAARSKLASSIEKER

Ondanks hun kleine areaal in ons land – 200 ha – zijn pompoenen een bijzonder populaire najaarsgroente. Vanaf september zien we ze in allerlei formaten in het straatbeeld en in de winkels opduiken. En wie pompoen zegt, denk meteen aan soep. Veel van deze pompoenen worden biologisch geteeld. – *Lieven Delanote, Inagro*

Pompoenen zijn sterk verbonden met de biologische landbouw. Met een areaal van ongeveer 40 ha nemen ze in Vlaanderen ongeveer 10% van het biologische groenteareaal in. Ook in onze buurlanden is dit het geval. In Nederland bedraagt het areaal biologische pompoen naar schatting 300 à 400 ha. In Duitsland wordt ongeveer 2000 ha biologische pompoen geteeld. Een kwart van de pompoenen die in de Duitse huishoudens worden verbruikt, is van biologische kwaliteit. Dit aandeel neemt nog jaarlijks toe. De oranje Hokkaidopompoen is in dit segment het belangrijkste type. Het is een oranje pompoen met een bolronde vorm en een gewicht van gemiddeld 1 à 2 kg.

De markt

Biologische pompoenen vinden in Vlaanderen vooral hun weg via de versmarkt. Eind augustus leveren de boeren doorgaans de eerste pompoenen aan. Oktober en november zijn ongetwijfeld de piekmaanden wat volume betreft. Na Nieuwjaar loopt het aanbod oranje Hokkaidopompoenen sterk terug en zien we ook een stijgend prijsbeeld. Het merendeel van de pompoenen wordt aangeleverd per gewichtsklasse. Minder dan 800 g, 800 à 1200 g, meer dan 1200 g en meer dan 2000 g zijn de 4 courante sorteringen. Afhankelijk van de klant, is er vooral vraag naar de middensorteringen. Pompoenen van 2 kg en meer worden moeilijker verkocht.

Rassenkeuze

Binnen het segment van de oranje Hokkaidopompoenen zijn verschillende selecties en rassen beschikbaar. Het grootste gedeelte van deze rassen is nog zaadvast. Daarnaast zijn er ook enkele hybrides in ontwikkeling. Voor de biologische teelt is voor verschillende rassen biologisch zaaizaad beschikbaar. Tussen de rassen zijn er belangrijke verschillen in vruchtvorm, homogeniteit en vruchtgrootte. Drie courante rassen in Vlaanderen zijn Fictor (van De Bolster), Uchiki Kuri en Orange Summer (van Vitalis). Fictor is een rankende pompoen met een goede vruchtzetting. Het kaliber is klein. Het merendeel van de vruchten situeert zich in de maat 800 à 1200 g. Ze hebben een zeer intense kleur. Uit de praktijk blijkt ook dat ze een goede bewaarbaarheid hebben. De Uchiki Kuri is eveneens een rankende pompoen. De vruchten hebben een eerder heterogene sortering, waarvan het grootste gedeelte zich in de 2 middensorteringen bevindt. De vruchten hebben een vrij intense kleur en tonen uitdrukkelijk een kenmerkende flessenhals. Orange Summer is het eerste commerciële hybrideras dat biologisch beschikbaar is.

Copyright Boerenbond

Het is een Bush-type, wat betekent dat de plant eerst bloemen vertoont en pas nadien ranken begint te vormen. Hierdoor liggen de meeste vruchten ook dicht bij de plantbasis. Orange Summer heeft een goede vruchtzetting. Het merendeel van de vruchten groeit uit tot 1 à 2 kg, wat voor een aantal marktsegmenten te grof is. De vruchten zijn iets platter van vorm en hebben een zeer egale en mooi oranje schil. De bewaring blijkt wel erg wisselvallig te zijn.

Teelt met kritische factoren

Pompoenen worden beschouwd als een erg eenvoudige teelt. Toch zijn er enkele erg kritische factoren die het welslagen van de teelt bepalen. Zo verdragen pompoenen geen vorst, waardoor ze pas rond half mei het veld in kunnen. Een aantal telers kiest ervoor om de pompoenen voor te zaaien en nadien uit te planten. Maar het merendeel wordt ter plaatse gezaaid met een aangepaste maïszaaimachine. Tussen de rij wordt op 1,5 m gezaaid. In de rij varieert de zaaidichtheid van 35 tot 45 cm. Afhankelijk van de kiemkracht, komt men op die manier op een plantgetal van 10.000 à 12.000 planten per ha. De weersomstandigheden en de bodemtoestand in de opkomstfase zijn erg kritisch. Een losse, vochtige en warme grond is nodig voor een snelle opkomst. Bij koude en natte omstandigheden of op dichtgeslempte grond is het risico dat het zaad wegrot en de teelt mislukt reëel. Ook bonenvlieg kan in deze omstandigheden uitval veroorzaken.

Ook al zijn pompoenen een erg robuust en weelderig gewas, toch kunnen ze niet tegen onkruid. Onkruid gaat namelijk steeds ten koste van een goede vruchtzetting. Een goede onkruidbestrijding vraagt daarom bij het begin van de teelt veel aandacht. Afhankelijk van de ligging van de grond, kan net voor de opkomst en als de pompoenen in kiemblad staan, vollevelds gewiedegd worden. Daarna is een herhaalde bewerking met een schoffelmachine tussen de rijen nodig. Bij het eerste blad kan dit in combinatie met vinger- of torsiewieders in de rij. Als de planten voldoende groot zijn, kan je ook licht aanaarden. Voor een onkruidvrij perceel zijn 4 à 5 mechanische bewerkingen nodig, met tussentijds een manuele hakbeurt.

Droge oogstomstandigheden zijn belangrijk voor een goede bewaarbaarheid.

1 Na Nieuwjaar loopt het aanbod oranje Hokkaidopompoenen sterk terug en zien we ook een stijgend prijsbeeld. 2 De flesvorm en beige kleur zijn typisch voor butternutpompoenen.

Eenmaal de onkruidbestrijding voorbij, is de gewasverzorging in principe geklaard. Tijdens de teelt doen zich (tot nader order) geen ziektes voor en is ziektebestrijding dus niet nodig. Vanaf eind augustus manifesteert witziekte zich wel meestal, maar dit gaat samen met de afrijping van het gewas, waardoor dit in principe niet erg is.

Weer bepaalt oogst en bewaring

Een gewas dat goed start in het voorjaar en een zonnige zomer staan garant voor een goede opbrengst. Na een sombere zomer, zoals die van 2011, kan de vruchtzetting en de opbrengst tegenvallen. Zodra de steel verhout (houtachtig wordt), mogen de pompoenen worden geoogst. Dit is veelal het geval in september. De vruchten langer in het veld laten liggen, maakt de schil zwakker, waardoor bewaarziektes meer vat krijgen. Het vergroot ook de kans op vraatschade door kleinwild. Droge oogstomstandigheden zijn belangrijk voor een goede bewaarbaarheid. De vruchten worden manueel afgesneden en in kisten gelegd. De minste stootschade geeft aanleiding tot rot in de bewaring. Zorg voor een droog, luchtig en voldoende warm klimaat (meer dan 8 °C) in de schuur, dat is belangrijk voor een goede bewaring. Regelmatig ventileren is daarom nodig. Afhankelijk van het seizoen, kan je pompoenen gewoonlijk goed bewaren tot december, nadien neemt het risico op rot sterk toe. Begin februari is doorgaans de uiterste bewaartermijn voor Hokkaidopompoenen.

Diversificatie met butternutpompoenen?

Hoewel de oranje Hokkaidopompoenen wellicht het belangrijkste marktaandeel blijven behouden, is er ook in de biologische pompoenmarkt een trend naar diversificatie. De groene Sweet Mama wordt al jaren geteeld voor de lange bewaring. Daarnaast wordt er ook steeds meer geëxperimenteerd met butternutpompoenen. De flesvorm en de beige kleur zijn kenmerkend voor deze soort. Doordat de zaadholte zich onderaan bevindt, laat de hals zich zeer gemakkelijk verwerken. Het vruchtvlees is geel-oranje, de smaak nootachtig. Butternutpompoenen worden in Vlaanderen vooral geteeld voor de versmarkt, maar ze zijn ook geschikt voor verwerking. Ze hebben wel een langere groeiduur dan de klassieke Hokkaidopompoenen. Vooral tijdens de afrijping heeft de pompoen behoefte aan voldoende zon. In de praktijk blijkt dat de oogstzekerheid zeer variabel is. Een goede rassenkeuze kan dit risico mogelijk ten dele beperken. Daarnaast zijn er grote verschillen in vruchtvorm en -grootte. Dat bleek ook uit de rassenproef butternutpompoenen, die dit jaar op het proefbedrijf biologische landbouw van Inagro werd uitgevoerd. ■

Copyright Boerenbond